

Ruokaosasto/Maaseudun kehittämissyksikkö/
Saara Meurasalo

*Valtiovarainvaliokunnan **maatalousjaosto***

Eduskunta

Viite	Asiantuntijakuuleminen perjantaina 16.10.2020 kello 8.00
Asia	HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021
Teema	Maatalous momenteittain, ml. tilannekatsaus Makerasta ja mahdolliset suunnitelmat muutoksista, sekä lisäksi maatalouden kannattavuus, maataloustulo ja kannattavuuden parantaminen

TILANNEKATSAUS MAATILATALOUDEN KEHITTÄMISRAHASTOSTA (Makera)

Talousarviosiirrot momentilta 30.20.61 (Siirto maatilatalouden kehittämisrahastoon) maatilatalouden kehittämisrahastoon (jäljempänä Makera) vuonna 2020 ja 2021:

Valtion vuoden 2020 talousarviosiirrot:

- TAE yhteensä 90,3 miljoonaa euroa, summasta 58,3 miljoonaa euroa on vuoden 2020 tekniseen kehykseen sisältyvää ja 32 miljoonaa euroa hallitusohjelman mukaista lisärahoitusta.
- LTA II 6,5 miljoonaa euroa, joka on tarkoitettu mahdollisiin takaustappioihin varautumiseen.
- LTA IV 70,0 miljoonaa euroa, josta 5,0 miljoonaa euroa vuoden 2020 ja 65,0 miljoonaa euroa vuoden 2021 investointien turvaamiseen.

Valtion vuoden 2021 talousarvioesitys ei sisällä Makeraan siirrettävää määrärahaa.

Makeran nykytila

Makerasta annetun lain (657/1966) mukaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen ja em. tarpeisiin liittyvien maa- ja vesialueiden ostamiseen ja vaihtamiseen. Rahaston varoja voidaan käyttää myös muihin kuin tämän lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään. Valtion talousarviossa varoja voidaan osoittaa myös muihin maatilatalouden kehittämistarkoituksiin. Makeran ulkona olevan valtionlainakannan arvioidaan olevan vuoden 2020 lopussa enää 28,9 miljoonaa euroa. Näiden lainojen takaisinmaksuja ja korkotuottoja on menneinä vuosina käytetty erityisesti investointiavustusten maksamiseen. Nyt lainakanta on niin pieni, että vuonna 2020 ja sen jälkeen maatalouden investointiavustuksiin ei olisi Makerasta käytettävissä juuri lainkaan varoja, ellei Makeraan olisi saatu rahoitusta valtion talousarviosta.

Makeran maa- ja elintarviketalouden tutkimus - ja kehittämishankkeet

Makeran maa- ja elintarviketalouden tutkimus- ja kehittämismäärärahalla rahoitetaan ensisijaisesti sellaisia soveltavia tutkimus-, kehittämis- ja selvityshankkeita, jotka kohdistuvat elinkeinon kannattavuuteen ja kilpailukyvyyn kehittämiseen kestäväällä tavalla tai tuottavat maataloutta koskevien toimenpiteiden valmistelussa tarvittavaa tietoa.

Makeran rahoitus on myös tärkeätä kansallisena rahoitusosuutena Euroopan Unionin European Research Area (ERA Net) hankkeissa. Esimerkiksi kasvihuonekaasujen hillintään keskittyvässä (ERA GAS) hankkeessa saatiin 0,5 miljoonan euron panostuksella yli miljoona euroa EU-rahaa suomalaisille tutkijoille.

Maatalouden investointiavustukset EU:n yhteisen maatalouspolitiikan siirtymäkautena 2021 ja 2022

Suurin yksittäinen kohde Makeran avustusvarojen käytössä ovat maatalouden rakennetukia koskevan lain (1476/2007) mukaiset, kansallisesti rahoitettavat investointiavustukset. Maatalouden investointien tukeminen muodostuu kokonaisuudesta, jossa EU-osarahoitteiset avustukset myönnetään Manner-Suomen maa-seudun kehittämisohjelman rahoituskehyksestä (valtion talousarviomomentti 30.10.40 (Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset)) ja kokonaan kansallisesti rahoitettavat avustukset myönnetään Makerasta.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan siirtymäkautena vuonna 2021 ja mahdollisesti myös vuonna 2022 voimassa ovat vanhat säännöt, mutta uuden rahoituskauden varat. Valtion vuoden 2020 IV lisätalousarviossa Makeraan on kohdistettu 70,0 miljoonan euron talousarviosiirto, josta 65,0 miljoonaa euroa on tarkoitettu vuoden 2021 investointien turvaamiseksi. Tämän lisäksi maatalouden investointeihin ja aloitustukiin on valtion talousarvioesityksessä momentilla 30.10.40 esitetty myöntämisvaltuuksia 68,0 miljoonaa euroa.

Maatalouden rakennetukiaavustukset vuosina 2023-2027

Seuraavan EU:n rahoituskauden toimenpiteiden valmistelujen yhteydessä olisi perusteltua siirtää maatalouden rakennetuet rahoitettavaksi pääosin EU-osarahoitteisina valtion talousarvion momentilta vuodesta 2023 alkaen.

Valtiontakaukset

Yhtenä keinona maatalouden investointien edistämiseksi käytetään valtiontakauksia. Valtiontakausvastuut hoidetaan Makeran varoin. Valtiontakauksen kohteena olevien lainojen pääomaa saa samanaikaisesti olla maksamatta enintään 80 miljoonaa euroa. Vuonna 2020 on mahdollista myöntää valtiontakaus enintään 14 miljoonan euron lainapääomalle, mikä on vuoden 2020 osalta käytetty kokonaan. Yhteensä takausten kohteena olevan investointilainakannan arvioidaan olevan vuoden 2020 lopussa noin 75,0 miljoonaa euroa.

Makeran avulla voidaan reagoida nopeasti ja joustavasti toimintaympäristön muutoksiin ja rahoitustarpeisiin. Nopeasta reagoinnista ovat esimerkkeinä valtiontakaukset maksuvalmiuslainoille, joiden avulla on voitu turvata maatalouden toimintaedellytyksiä tiloille, jotka ovat erityisissä tilapäisissä maksuvalmiusvaikeuksissa. Viimeisempänä esimerkkinä on keväällä 2020 COVID-19 viruksen aiheuttamat taloudelliset häiriöt. Yhteensä maksuvalmiuslainoille myönnettyjä takauksia arvioidaan olevan vuoden 2020 lopussa jäljellä noin 35,0 miljoonaa euroa.

Makerasta investointi- ja maksuvalmiuslainoille myönnettyjen valtiontakausten yhteismäärän arvioidaan olevan vuoden 2020 lopussa noin 120,0 miljoonaa euroa.

Maa- ja porotalouden rakennetukilakien mukaisten lainojen takaus rahoituskaudella 2021 - 2027

Makeralla tulisi olla mahdollisuus toimia nykyistä volyymia suurempana maa- ja porotalouden rakennetukilakien mukaisten lainojen takaajana. Mikäli näin tehtäisiin ja rahastosta varattaisiin 20,0 miljoonan euron pääoma takaustappioihin varautumiseen, mahdollistaisi tämä riskipääoma noin 250,0 miljoonan euron takausmäärän, kun riskipääomaa olisi varattava 8 % takausmäärästä. Takausvaltuuden nostaminen edellyttäisi maatalouden rakennetuista annetun lain muuttamista. Vuoden 2020 IV lisätalousarviossa osoitettu 65,0 miljoonaa euroa osaltaan mahdollistaisi takausten määrän kasvattamisen.

Makeran taloudellinen tilanne

Rahaston käytettävissä olevat tulot muodostuvat lainasaamisista, edelliseltä vuodelta siirtyvistä sitomattomista varoista sekä mahdollisista talousarviosiirroista. Makeran käytettävissä arvioidaan vuonna 2020 olevan

varoja yhteensä noin 227,9 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 noin 119,5 miljoonaa euroa. Makeran tase oli vuoden 2019 lopussa noin 316,5 miljoonaa euroa. Taseesta huomattava osa on jo sidottu myönnettyihin, mutta vielä nostamattomiin investointiavustuksiin

Arvio Makeran tulevaisuudesta

Luonnonvarakeskukselta on valmistunut selvitys, jossa arvioidaan rahaston roolia Euroopan unionin tulevalle rahoituskaudelle siirryttäessä. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti selvitystyö koskee myös Makeran toiminnan avoimuutta, vaikuttavuuden mittausta ja raportointia sekä johtokunnan kokoonpanoa.

Selvityksen perusteella Makeran säilyttäminen rahastona on perusteltua. Rahaston säilyttämistä puoltaisivat erityisesti sen joustavuus yllättävissä rahoitustarpeissa ja sen käyttökelpoisuus takausinstrumenttina. Makeran toimintaa kehitetään edelleen tarkastelemalla menojen mahdollisia uusia rahoituslähteitä sekä kehittämällä mm. Makeran avoimuutta.